

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Sammanfattning

Finansutskottet behandlar i detta betänkande förslagen i budgetpropositionen till anslag för budgetåret 2003 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner samt de motioner som väckts med anledning av propositionens förslag.

Anslagen under utgiftsområde 25, som sammanlagt uppgår till 101 737 miljoner kronor 2002, omfattar huvuddelen av statens bidrag till kommuner och landsting. Bidragen lämnas dels i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting, dels i form av bidrag för att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner respektive landsting. Bidrag kan även lämnas till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till fördelning av anslagen inom utgiftsområdet med den ändringen att anslag 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* tillförs ytterligare 456 miljoner kronor. Utskottets förslag rymms inom den ram för utgiftsområde 25 som riksdagen beslutade den 4 december.

Utskottet behandlar i betänkandet också ett antal andra kommunalekonomiska frågor som förts fram i motioner under den allmänna motionstiden. Yrkandena rör hivpreventiv verksamhet i storstadsregionerna, balanskravet och utjämningsystemet. Samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks.

I betänkandet finns 9 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund.....	6
Politikens allmänna inriktning.....	6
Utskottets överväganden.....	9
1 Anslagen för 2003.....	9
2 Bemyndigande under anslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.....	15
3 Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna.....	16
4 Tillfälligt sysselsättningsstöd.....	17
5 Kommunal ekonomi och balanskrav.....	18
6 Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet.....	21
Reservationer.....	27
1. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna – punkt 3 (fp).....	27
2. Tillfälligt sysselsättningsstöd – punkt 4 (m).....	28
3. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (fp).....	29
4. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (kd).....	30
5. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (c).....	30
6. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (m).....	31
7. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (fp).....	33
8. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (kd).....	34
9. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (c).....	35
Särskilda yttranden.....	37
1. Anslagen för 2003 – punkt 1 (m).....	37
2. Anslagen för 2003 – punkt 1 (fp).....	38
3. Anslagen för 2003 – punkt 1 (kd).....	38
4. Anslagen för 2003 – punkt 1 (c).....	39
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	40
Propositionen.....	40
Motioner från allmänna motionstiden 2002.....	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslagen för 2003

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt efterföljande specifikation. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2002/03:1 utgiftsområde 25 punkt 3 och avslår motionerna

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9 i denna del,
2002/03:Fi262 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m),
2002/03:Fi264 av Lena Ek m.fl. (c),
2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1 samt
2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 1 och 10.

2. Bemyndigande under anslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för reservationsanslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting besluta om bidrag för främjande av samverkan mellan kommuner och mellan landsting med befolkningsminskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter om högst 50 000 000 kr under 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 25 punkt 1.

3. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fi219 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, fp, c, mp),
2002/03:Fi220 av Tasso Stafilidis (v),
2002/03:Fi260 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) samt
2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 15.

Reservation 1 (fp)

4. Tillfälligt sysselsättningsstöd

Riksdagen godkänner att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 25 punkt 2 och avslår motion

2002/03:Fi287 av Lennart Hedquist m.fl. (m) yrkande 40.

Reservation 2 (m)

5. Kommunal ekonomi och balanskrav

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fi221 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),
2002/03:Fi234 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9,
2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 1,

2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 2 och 3 samt
2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 6 och 8.

Reservation 3 (fp)

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

6. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s),

2002/03:Fi206 av Henrik Westman (m) yrkande 2,

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s),

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m),

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 15 och 16,

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 2,

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp),

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrkande 11,

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 13 och 14,

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkandena 4 och 5,

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkande 18,

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s) yrkande 4 samt

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 8.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (fp)

Reservation 8 (kd)

Reservation 9 (c)

Stockholm den 10 december 2002

På finansutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Karin Pilsäter (fp), Sonia Karlsson (s), Agneta Ringman (s), Gunnar Axén (m), Tommy Waidelich (s), Hans Hoff (s), Tomas Högström (m), Agneta Gille (s), Bo Bernhardsson (s), Gunnar Nordmark (fp), Olle Sandahl (kd), Jörgen Johansson (c) och Rolf Olsson (v).

Förslag till beslut om anslag för 2003 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning med undantag för anslag 48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

Belopp i 1 000-tal kronor

Politikområde anslag (anslagstyp)	Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
48 Allmänna bidrag till kommuner			
48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting (<i>ramanslag</i>)	42 673 000	43 129 000	+456 000
48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting (<i>reservationsanslag</i>)	347 750	347 750	
48:3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting (<i>obetecknat anslag</i>)	23 759 414	23 759 414	
48:4 Bidrag till Rådet för kommunal redovisning (<i>obetecknat anslag</i>)	500	500	
48:5 Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjuk- vården (<i>ramanslag</i>)	1 250 000	1 250 000	
Summa	68 030 664	68 486 664	

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2003 lämnar regeringen tre förslag som berör utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 50 miljoner kronor under 2004. Under 2002 infördes ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting. Regeringen föreslår att detta stöd förlängs t.o.m. 2003. Förslaget föranleder ingen lagändring. Regeringen föreslår också att riksdagen anvisar de fem anslag som finns uppförda på utgiftsområdet. Regeringens förslag återges i *bilaga* till betänkandet.

Samtliga motionsyrkanden återges i *bilaga* till betänkandet.

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 4 december 2002 om utgiftsramar för statsbudgetens 27 utgiftsområden för budgetåret 2003 (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU1, rskr. 2002/03:24). Vid riksdagens fortsatta beredning av anslagen inom respektive utgiftsområde får dessa ramar inte överskridas. För utgiftsområde 25 fastställde riksdagen ramen till 68 487 miljoner kronor vilket är 456 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen.

I enlighet med 5 kap. 12 § riksdagsordningen fastställs samtliga anslag inom ett utgiftsområde genom *ett* beslut. Frågor som inte påverkar anslagsbelopp, anslagstyp eller anslagsvillkor för 2003 behandlas emellertid separat.

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med en genomgång av politikens allmänna inriktning så som den framställs i propositionen och i parti- och kommittémotionerna.

Politikens allmänna inriktning

Budgetpropositionen

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för bidrag till kommuner och landsting. Den beräknade ramen för utgiftsområdet uppgår till 68 031 miljoner kronor 2003. Utgiftsutvecklingen framgår av nedanstående tabell. Utgångspunkten är att det generella statsbidraget och utjämningsystemet ska utgöra instrumentet för att uppnå politikens mål dvs. att skapa goda och likvärdiga förutsättningar för kommuner och landsting att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter. Politiken har varit inriktad på att värna kvali-

teten i vården, skolan och omsorgen. Politikområdet har tillförts 24 miljarder kronor sedan 1996. Genom satsningen på vård och omsorg i samband med minskningarna av försvaret tillförs kommunsektorn 2 miljarder kronor och genom den särskilda satsningen för att öka tillgängligheten i sjukvården tillförs sektorn 1,25 miljarder kronor.

Beslutade förändringar i kommunkontosystemet under 2003 innebär bl.a. att de avgifter som kommuner och landsting betalat för att täcka uttagen från systemet avskaffas fr.o.m. 2003. Samtidigt minskas det generella statsbidraget med motsvarande belopp, dvs. med ca 31,4 miljarder kronor.

I budgetpropositionen föreslås ett antal skatteförändringar som påverkar kommunernas skatteinkomster. För att kommunernas ekonomi inte ska påverkas föreslår regeringen att det generella statsbidraget justeras för att neutralisera skatteförändringarna. Reformerings av det allmänna pensionssystemet beräknas öka kommuners och landstings skatteintäkter med 9,5 miljarder kronor. Avskaffandet av det särskilda grundavdraget medför ökade skatteintäkter med 2,8 miljarder kronor och höjd garantipension ökade intäkter med 0,1 miljard kronor. En tidigare beslutad höjning av grundavdraget beräknas minska skatteinkomsterna med 4,3 miljarder kronor. Förslag i budgetpropositionen om en höjning av grundavdraget beräknas minska kommunernas skatteintäkter med ytterligare 2,5 miljarder kronor. Vidare föranleder avskaffandet av inkomstprövning av änkepensioner en minskning av det generella statsbidraget med 0,2 miljarder kronor.

Jämfört med anvisade medel 2002 är den föreslagna anslagsramen 30,9 miljarder kronor lägre 2003.

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall	Anslag	Utgiftsprognos	Förslag anslag	Beräknat anslag
2001	2002	2002	2003	2004
100 639	101 737	101 616	68 031	70 134

Motionerna

Moderata samlingspartiet framhåller i *motion Fi231* att den kommunala verksamheten bör koncentreras till de viktigaste uppgifterna. Det finns ett behov av avregleringar och förändrade ansvarsförhållanden mellan stat och kommun. Detta gagnar den kommunala demokratin och skapar förutsättningar för effektivisering. De uppgifter som ska åligga kommuner i det framtida välfärdssamhället ska skötas inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Moderata samlingspartiet föreslår att en översyn görs om uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun, det civila samhället och gemenskaperna.

Statsbidraget till kommunerna kan sänkas som en följd av kommunernas ökade skatteintäkter och som ett resultat av de avregleringar, effektiviseringar och besparingar som de moderata förslagen möjliggör.

Grunden för den kommunala ekonomin är skatteintäkterna och deras tillväxt. Det bästa sättet att stärka kommunernas ekonomi och skapa utrymme för god service och lägre skatter är därför att ha en god tillväxt.

Folkpartiet liberalerna stöder i *motion Fi278* regeringens förslag till nivå på statsbidragen. Detta är nödvändigt i avsaknad av en politik som ger kommuner och landsting bästa möjliga förutsättningar att lösa sina uppgifter. Det viktiga är att driva en politik för god och stabil tillväxt och hög sysselsättning för att ge kommunerna förutsättningar att klara sina uppgifter och sin ekonomi.

Folkpartiet vill avveckla de kommunala bolagen; endast i undantagsfall ska kommunal verksamhet bedrivas i bolagsform. Det gäller exempelvis ett visst kommunalt bostadsbestånd. Kommunala bolag används i skatteplaneringssyfte. Statsbidraget bör minskas till de kommuner som skatteplanerar och därigenom minskar de statliga skatteintäkterna.

Det är ett gemensamt ansvar för stat och kommun att få dem som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan. Det bör därför vara ett delat kostnadsansvar mellan stat och kommun.

Kommunkontosystemet behöver förändras så att det tillgodoser kravet på konkurrensneutralitet. Verksamhet som bedrivs i privat regi men som har offentlig finansiering missgynnas genom att avdrag för moms inte medges.

Kristdemokraterna anför i *motion Fi284* att kommunektorn använts som en budgetregulator av den socialdemokratiska regeringen. Statsbidragen har urholkats och skatteintäkterna försvagats samtidigt som staten lagt ett ökat ansvar på kommunerna. Motionärerna föreslår en ökning av det generella statsbidraget för att möta de växande behoven av vård och omsorg.

Motionärerna framhåller betydelsen av det kommunala självstyret och anser att statlig ersättning ska utgå i form av generella och inte specialdestinerade bidrag. Det gäller bl.a. regeringens särskilda skolsatsning som *Kristdemokraterna* anser bör utformas som en höjning av det generella statsbidraget. Det gäller också att öka kommunektorns förutsättningar till egen försörjning genom att skattebasen breddas.

Kristdemokraterna framhåller behovet av att regeringen utreder frågan om kommunkontosystemets effekter på konkurrensneutralitet mellan verksamhet i egen regi och på entreprenad.

Även *Centerpartiet* vänar i *motion Fi234* om det kommunala självstyret. Regeringens försök att med specialdestinerade bidrag styra kommunernas verksamhet avvisas. Centern anför också att staten överfört uppgifter till kommunerna utan att till fullo kompensera för detta. Centerpartiets förslag till ny inkomstbeskattning medför en kraftig förstärkning av den kommunala skattebasen vilket förstärker kommunernas ekonomi och minskar beroendet av statsbidrag.

Motionärerna efterlyser en översyn av skatteutjämningsystemet och pekar bl.a. på inslag av regionalpolitik i utjämningsystemet som snarare bör tillföras kommunerna över statsbudgeten.

Utskottets överväganden

1 Anslagen för 2003

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner i enlighet med regeringens förslag (punkt 3), med den ändringen att anslaget för det generella statsbidraget ökas med 456 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Motionerna avstyrks.

Bakgrund

Riksdagen har efter förslag av utskottet i betänkande 2002/03:FiU1 den 4 december 2002 beslutat om ramar för utgiftsområden och om beräkningen av statens inkomster för 2003. Ramen för utgiftsområde 25 har därvid lagts fast till 68 487 miljoner kronor. Utskottet har i det sammanhanget ställt sig bakom den samhällsekonomiska bedömning av det finansiella utrymmet för kommunsektorn som regeringen gjort i budgetpropositionen (prop. 2002/3:1).

Riksdagen har beslutat i enlighet med motion Fi230 av Britt Bohlin m.fl. (s, v, mp) yrkande 12 som bl.a. innebär att den av regeringen föreslagna höjningen av grundavdraget ökas ytterligare. Denna ökning medför att kommunernas skatteintäkter minskas. Riksdagen har därför beslutat att öka ramen för utgiftsområdet och har därigenom skapat ett utrymme för en ökad kompensations till kommunsektorn med 456 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen ska anvisa anslag för 2003 under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Från och med 2002 omfattas även utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner av indelningen i politikområden. Politikområdet kallas 48 Allmänna bidrag till kommuner och är identiskt med utgiftsområde 25.

Utgiftsområdet omfattar fem anslag. Bidragen lämnas dels i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting, anslag 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*, dels i form av ett utjämningsbidrag för att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner och landsting, anslag 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting*.

Utgiftsområdet omfattar också ett bidrag för särskilda insatser i kommuner och landsting, anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*. Syftet med detta anslag är att skapa möjligheter att tillfälligt bistå kommuner som på grund av särskilda omständigheter hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation. Medel från anslaget används även till vissa andra

ändamål. Till detta kommer ett mindre bidrag till Rådet för kommunal redovisning, anslag 48:4 *Bidrag till Rådet för kommunal redovisning*. Därutöver innehåller utgiftsområdet sedan 2002 ett anslag syftande till att öka tillgängligheten i hälso- och sjukvården, anslag 48:5 *Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården*.

Till anslag 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* föreslås riksdagen anvisa ett ramanslag på 42 673 miljoner kronor. Syftet med bidraget är att utgöra ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting. Bidraget ska dessutom vara ett instrument för att genomföra ekonomiska regleringar mellan staten och kommuner respektive landsting. Anslaget fördelas i relation till kommunens eller landstingets invånarantal. En mindre del av bidraget till kommunerna fördelas dessutom t.o.m. 2004 utifrån åldersbaserade kriterier.

Med anledning av den nationella handlingsplanen för vården höjs det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor 2003 och med ytterligare 1 miljard kronor 2004.

Regleringar enligt finansieringsprincipen

Vid beräkningen av utgiftsramen har hänsyn också tagits till de regleringar som föreslås till följd av finansieringsprincipen.

- Förändringarna i det s.k. kommunkontosystemet föranleder en minskning av det generella statsbidraget fr.o.m. 2003 med 31 357 miljoner kronor varav 22 003 miljoner kronor för kommunerna och 9 354 för landstingen. En slutlig reglering av beloppen kommer att göras i budgetpropositionen för 2004. Genom förändringarna utökas Riksskatteverkets arbetsuppgifter avseende kommunkontosystemet. För att finansiera en ökning av anslag 3:1 *Riksskatteverket* under utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, minskas det generella statsbidraget med 3 miljoner kronor.
- Införandet av en allmän förskola för 4- och 5-åringar föranleder en höjning av det generella statsbidraget till kommunerna med 1 200 miljoner kronor.
- Införandet av äldreförsörjningsstödet beräknas minska kommunernas kostnader för socialbidrag. Det generella statsbidraget till kommunerna minskas därför med 305 miljoner kronor 2003.
- Kommunerna får, genom införandet av maxtaxan inom äldreomsorgen, minskade avgiftsintäkter. Därför höjs det generella statsbidraget till kommunerna med 125 miljoner kronor 2003.
- Införandet av ett nytt rekryteringsbidrag till vuxenstuderande medför vissa kostnader för kommunerna. Det generella statsbidraget till kommunerna höjs därför med 20 miljoner kronor 2003.

Sammantaget beräknas dessa förändringar öka nettoresultatet av kommuners och landstings kostnader och intäkter med 30 320 miljoner kronor 2003 varför det generella statsbidraget minskas med motsvarande belopp.

Regleringar för beslut som påverkar skatteunderlaget

Vid beräkning av utgiftsramen har hänsyn tagits till beslut och förslag som påverkar skatteunderlaget.

- De kommunala skatteintäkterna beräknas öka med 9 500 miljoner kronor till följd av reformeringen av det allmänna pensionssystemet.
- Avskaffandet av det särskilda grundavdraget medför att de kommunala skatteintäkterna beräknas öka med 2 800 miljoner kronor.
- Höjd garantipension medför ökade skatteintäkter med 100 miljoner kronor.
- Den höjning av grundavdraget för låg- och medelinkomsttagare samt pensionärer som 2003 ersätter den skattereduktion som dessa erhållit minskar de kommunala skatteintäkterna med 4 280 miljoner kronor.
- I propositionen föreslås en ytterligare höjning av grundavdraget som beräknas minska kommuners och landstings skatteintäkter med ytterligare 2 544 miljoner kronor 2003.
- Till följd av att inkomstprövningen av änkepensioner avskaffas ökar kommunernas skatteintäkter med 250 miljoner kronor.

Sammantaget beräknas dessa förändringar öka kommunernas och landstingens skatteintäkter med 5 826 miljoner kronor 2003 varför det generella statsbidraget minskas med motsvarande belopp. De ovan redovisade effekterna på skatteinkomsterna är förknippade med viss osäkerhet. Regeringen avser därför återkomma i budgetpropositionen för 2004 med förslag till slutlig reglering.

Övriga regleringar av det generella statsbidraget

- Ytterligare regleringar av det generella statsbidraget görs bl.a. till följd av en tidigare överenskommelse om lärarpensioner. Statsbidraget ökas därför med 210 miljoner kronor.
- Anslaget ökas med 69 miljoner kronor då vissa utgifter som tidigare belastat anslag 13:2 *Bidrag till läkemedelsförmånen* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg nu kommer att utbetalas över det generella statsbidraget.
- Regeringen har på basis av underlag från Konsumentverket beslutat om förändringar av socialbidragsnormen vilket medför ökade kostnader för kommunerna. Kommunerna kompenseras för detta genom en höjning av det generella statsbidraget med 50 miljoner kronor.
- Slutligen minskas anslaget tillfälligt 2003 för att finansiera en ökning av anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* under samma utgiftsområde.

Till anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* föreslår regeringen att riksdagen ska anvisa ett reservationsanslag på 348 miljoner kronor. Anslagsbehållningen vid ingången av 2003 beräknas till 1 440 miljoner kronor.

Syftet med anslaget är att med bidrag skapa möjligheter att tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter hamnat i en särskilt svår situation. Delar av anslaget används emellertid även för andra ändamål.

Regeringen räknar bl.a. med att 2003 använda 160 miljoner kronor för omställningsbidrag till landsting med befolkningsminskning. Riksdagen har godkänt ett särskilt statsbidrag för kommuner och landsting med befolkningsminskning åren 2003 och 2004. Anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* har därför tillförts 200 miljoner kronor vardera året. 150 miljoner kronor av dessa beräknas användas för att stödja kommuner med kraftig befolkningsminskning. För samverkan mellan kommuner och landsting beräknas 125 miljoner kronor fördelas perioden 2002–2004. Regeringen har beslutat att inrätta ett råd för kommunala analyser och jämförelser som bl.a. ska upprätta en kommunal databas. Kostnaderna för att driva rådet beräknas till sammanlagt 13 miljoner kronor under 2003 och 2004. Kostnaden ska belasta anslaget. För att förebygga hiv/aids i storstadsregionerna avsätter regeringen högst 90 miljoner kronor 2003. Även kostnader för LSS beräknas under anslaget.

Anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* föreslås ökas med 300 miljoner kronor 2003 för att säkerställa att redan beviljade bidrag kan betalas ut till de kommuner och landsting som slutit avtal med staten efter beredning med kommundelegationen.

Till anslag 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* föreslår regeringen att riksdagen ska anvisa ett obetecknat anslag på 23 759 miljoner kronor. Syftet med det statliga utjämningsystemet för kommuner och landsting är att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting att bedriva sin verksamhet oavsett strukturella förhållanden.

Anslaget för utjämningsbidrag motsvarar summan av samtliga bidrag som kommuner och landsting får i både inkomst- och kostnadsutjämnningen. Bidraget motsvaras av avgifter på statsbudgetens inkomstsida. Inkomst- och kostnadsutjämnningen är statsfinansiellt neutral eftersom summan av bidrag och avgifter är lika stora.

Till anslag 48:4 *Bidrag till Rådet för kommunal redovisning* föreslår regeringen att riksdagen ska anvisa ett obetecknat anslag på 0,5 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att bidra med ekonomiskt stöd till Rådet för kommunal redovisning, som är en ideell förening för normbildning i redovisningsfrågor för kommuner och landsting.

Till anslag 48:5 *Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården* föreslår regeringen att riksdagen ska anvisa ett ramanslag på 1 250 miljoner kronor. Den närmare inriktningen av satsningen regleras i en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet.

Motionerna

I *motion Fi262* av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) framhålls att partiet satsar på sänkningar av kommunalskatten, bl.a. genom en höjning av grundavdraget. Kommunerna kompenseras fullt ut för dessa förändringar genom att anslag 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* ökas med 71,2 miljarder kronor 2003 och 74,9 miljarder kronor 2004. Moderaternas förslag förväntas också leda till minskade kostnader för kommunerna t.ex. vad avser socialbidrag och genom ökad tillväxt. Effekterna av förslagen beräknas leda till besparingar på 2,8 miljarder kronor 2003 och 14,0 miljarder kronor 2004. Moderaterna minskar därför det generella statsbidraget med 2,5 respektive 9,0 miljarder kronor.

Folkpartiet stöder i *motion Fi278* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1 regeringens förslag till generellt statsbidrag och de regleringar som skett enligt finansieringsprincipen och som en följd av förändringarna i skatteunderlaget. Ytterligare justeringar med 8,5 miljarder kronor föreslås till följd av motionärernas förslag. Motionärerna föreslår också en minskning av statsbidraget med 2,4 miljarder kronor som kompensation för det skatteundragande som sker genom kommunala koncernbolagsbildningar. Motionärerna vill minska anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting* med 257 miljoner. Medel för hiv/aidsförebyggande åtgärder (beräknas till 90 miljoner kronor 2003) föreslås finnas kvar på anslaget. Medel för kommuner som har särskilt höga kostnader för LSS föreslås föras över till utgiftsområde 9. Folkpartiets ram överstiger därmed regeringens med 8,2 miljarder kronor.

I *motion Fi284* av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 1 och 10 föreslås statsbidraget höjas med 2 miljarder kronor 2003 och ytterligare 1,5 miljarder kronor 2004. Därtill tillförs 1 miljard kronor de närmsta två åren för en nationell vårdgaranti. De särskilda tillgänglighetsmedlen som finns på anslag 48:5 föreslås föras till utgiftsområde 9. Kristdemokraternas förslag också inom andra områden påverkar kommunernas uppgifter och inkomster. För detta tillförs kommunerna 2 miljarder kronor över det generella statsbidraget. Kristdemokraternas ram är därför 5,2 miljarder kronor större än regeringens.

I *motion Fi264* av Lena Ek m.fl. (c) föreslås att de 2 miljarder kronor som regeringen avsätter för en skolsatsning flyttas från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25. Motionärerna vill vidare minska anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting* med 200 miljoner kronor för att i stället satsa dessa inom regionalpolitiken. Centerpartiet har förslag också inom andra områden som påverkar kommunernas utgifter och inkomster. Av dessa skäl minskas det generella statsbidraget till kommunerna med 19,5 miljarder kronor.

Finansutskottets ställningstagande

De senaste årens goda utveckling har givit både kommuner och landsting förbättrade ekonomiska förutsättningar både genom ökade skatteintäkter och ökade statsbidrag. Kommunernas konsumtionsutgifter beräknas 2002 öka med 1,7 % och 2003 med 1,3 % för att 2004 mattas av till en ökning med

0,4 %. Antalet kommuner och landsting med ekonomiskt överskott har ökat under de senaste åren.

Prioriteringen av kommunerna och landstingen fortsätter. År 2003 tillförs det generella statsbidraget 2 miljarder kronor och 2004 ytterligare 1 miljard kronor i enlighet med den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvård. En särskild satsning med 1,25 miljarder kronor per år 2002–2004 görs också för att förbättra tillgängligheten i hälso- och sjukvården. Kommuner och landsting har under 1999–2002 erhållit ca 1,3 miljarder kronor i extra skatteintäkter genom den s.k. 200-kronan. Denna föreslås i årets budgetproposition förlängas t.o.m. 2003. Till följd av konjunkturavmattningen och kommunernas behov av att behålla och rekrytera personal infördes 2002 ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting. Även detta stöd föreslås förlängas t.o.m. 2003.

Moderata samlingspartiet föreslår kraftiga skattesänkningar och avregleringar som bl.a. ska leda till minskade kostnader för kommunerna och därför ett utrymme att minska statsbidragen med 2,5 respektive 9,0 miljarder kronor 2003 och 2004. De beräkningar Moderaterna redovisar bedömer utskottet vara orealistiska. I själva verket skulle enligt utskottets mening Moderaternas förslag leda till minskade resurser till kommunerna och svårigheter att bedriva en tillfredsställande kommunal verksamhet. Därtill kommer att Moderaterna avvisar såväl förslaget om tillfälligt sysselsättningsstöd som bidraget till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Utskottet avvisar bestämt en sådan politik.

Utskottet konstaterar att *Folkpartiet liberalerna* föreslår en minskning av statsbidraget till kommunerna med 2,4 miljarder kronor. Motionärerna hävdar att kommunala koncernbildningar leder till att motsvarande skatteintäkter undandras staten. Utskottet delar inte motionärernas syn på kommunala koncerner. När det gäller koncernernas förhållande till skattelagstiftningen framhöll utskottet senast i betänkande 2001/02:FiU3 att kommunala bolag givetvis ska behandlas på samma sätt som privata bolag. Utskottet finner inte anledning att ompröva denna uppfattning. Motionärerna föreslår också förändringar av utgiftsområdestillhörighet för LSS-kostnaderna. Utskottet konstaterar att kommittén Utjämning av LSS-kostnader avlämnade sitt slutbetänkande (SOU 2002:103) i november 2002. Utskottet bedömer att kommitténs förslag bör beredas innan beslut fattas i frågan.

Kristdemokraterna föreslår i sin motion bidrag till kommunsektorn som överstiger de som föreslås i budgetpropositionen. Detta beror bl.a. på att det i Kristdemokraternas budgetalternativ föreslås skattesänkningar som påverkar de kommunala skatteinkomsterna. Dessa föreslås regleras genom höjda statsbidrag men också genom att inkomsterna nettoredovisas på inkomstitel 1111 Fysiska personers inkomstskatt. Motionärerna föreslår en ram för utgiftsområdet som innebär ett nettotillskott till kommunerna med 2 miljarder kronor 2003 och ytterligare 1,5 miljarder kronor 2004.

Utskottet vill framhålla att i takt med att ekonomiskt utrymme har skapats sedan andra halvan av 1990-talet har förstärkningar av vård, skola och om-

sorg haft hög prioritet. Sedan 1996 har 24 miljarder kronor tillförts kommunerna. Tillskottet beräknas öka ytterligare genom satsningar på vården och skolan. Riksdagen har i beslutet om ramarna för 2003 avstyrkt såväl Kristdemokraternas inriktning av den ekonomiska politiken som deras förslag till ramar för utgiftsområde 25. Utskottet ställer sig därför inte bakom motionärernas förslag.

Centerpartiets justering av statsbidragen för de förslag som påverkar skatteunderlaget innebär en nettominskning av ramen för utgiftsområdet med 19,5 miljarder kronor. Förslagen till neutraliseringar uppgår till 21,3 miljarder kronor. Nettoöverföringen till kommunerna ökar således med 1,8 miljarder kronor. Centerpartiet avvisar emellertid regeringens skolsatsning på 2 miljarder kronor 2003 vilken redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och föreslår i stället en satsning på skolan genom höjt generellt statsbidrag genom utgiftsområde 25.

Centerpartiet avvisar regeringens förslag om tillfälligt sysselsättningsstöd vilket försvagar kommunernas ekonomi. Resultatet av Centerpartiets förslag blir således att kommunernas resurser minskar. Utskottet ställer sig avvisande till detta förslag.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 25 (punkt 3). Utskottet anser att den ökning med 456 miljoner kronor av ramen för utgiftsområde 25 som riksdagen beslutat om den 4 december 2002 bör föranleda en höjning av det generella statsbidraget till kommunsektorn. Utskottet har i betänkande 2002/03:FiU1 tillstyrkt att grundavdraget höjs på sätt som föreslås i motion Fi230 (s, v, mp). Därigenom reduceras det kommunala skatteunderlaget. För att kompensera kommunerna för detta föreslås i betänkandet att dessa tillförs 456 miljoner kronor. Enligt utskottets mening bör denna kompensation regleras över anslag 48:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*. I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 25 (punkt 3). Därmed avstyrks motionerna Fi262 (m), Fi232 (fp) yrkande 9 i denna del, Fi278 (fp) yrkande 1, Fi284 (kd) yrkandena 1 och 10 samt Fi264 (c).

2 Bemyndigande under anslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att bemyndiga regeringen att för reservationsanslag 48:2 under 2003 besluta om bidrag för främjande av samverkan mellan kommuner och mellan landsting med befolkningsminskning som inklusive redan gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 50 miljoner kronor under 2004. Därmed tillstyrker utskottet propositionens punkt 1.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i punkt 1 att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för reservationsanslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* besluta om bidrag för främjande av samverkan mellan kommuner och mellan landsting med befolkningsminskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 50 000 000 kr under 2004.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt regeringsformens 9 kap. 10 § får regeringen inte ikläda staten ekonomiska förpliktelser utan riksdagens bemyndigande. För det i propositionen beskrivna ändamålet fordras det ett bemyndigande. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag till bemyndigande för reservationsanslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* (punkt 1).

3 Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom att regeringen 2003 betalar ut högst 90 miljoner kronor till hivpreventivt arbete i storstadsregionerna. Motionsyrkandena avstyrks.

Jämför reservation 1 (fp).

Bakgrund

Åren 1998, 1999 och 2000 anvisade riksdagen medel för hivpreventivt arbete i storstadsregionerna. Medlen har anvisats inom ramen för anslaget för särskilda insatser i kommuner och landsting. I budgetpropositionen för 2001 gjordes ingen öronmärkning av dessa medel. Riksdagen tog då initiativ till att medel skulle öronmärkas även för 2001. I budgetpropositionen för 2002 aviserade regeringen att man även för 2002 avsåg att betala ut samma belopp, 84 miljoner kronor.

I budgetpropositionen för 2003 aviserar regeringen att man avser betala ut högst 90 miljoner kronor för att förebygga hiv/aids i storstadsregionerna från anslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

Motionerna

I *motion Fi219* av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, fp, c, mp) begärs tillkännagivande om att permanenta det specialdestinerade statliga anslaget till den preventiva verksamheten mot hiv/aids. Motionärerna pekar bl.a. på betydelsen av frivilligorganisationernas arbete.

I *motion Fi220* av Tasso Stafilidis (v) föreslås att riksdagen ska ge regeringen till känna att resurserna för det öronmärkta hivpreventionsarbetet i storstadsregionerna bör fördelas på central nivå. Motionären anser att nuvarande ordning, där de organ som fördelar resurserna själva är aktörer på området, bör ersättas av en ordning där fördelningen sker på central nivå och där frivilligorganisationer, kommuner och landsting i storstadsregionerna får söka på lika villkor.

Motion Fi260 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) överensstämmer till sitt innehåll med motion Fi219.

I *motion L249* av Lars Leijonborg m.fl. (fp) föreslås att riksdagen ska ge regeringen till känna att öronmärkta statsbidrag för hivprevention ska finnas också i fortsättningen. Bakgrunden är att regeringen betecknar bidragen som tillfälliga.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har ovan (avsnitt 1) tillstyrkt att reservationsanslag 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* ska föras upp med 348 miljoner kronor 2003. Insatser som finansierats från detta anslag de senaste åren har utgjort ett viktigt inslag i kampen mot hiv/aids. Arbetet bedrivs med hjälp av flera frivilligorganisationer som t.ex. Röda korset, RFSL och Noaks ark och når på så sätt i stor utsträckning ut till riskgrupperna. Utskottet förutsätter att medlen fördelas på ett sådant sätt så att bästa möjliga effekt uppnås. I budgetförslaget för 2003 aviserar regeringen att man 2003 kommer att betala ut upp till 90 miljoner kronor för hivpreventivt arbete i storstadsregionerna från anslaget.

Mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens inriktning samt avstyrker motionerna Fi219 (v, s, fp, c, mp), Fi220 (v), Fi260 (v, fp, c, mp) samt L249 yrkande 15 (fp).

4 Tillfälligt sysselsättningsstöd

Utskottsförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs och att det ska utgå även 2003 (punkt 2). Motionsyrkandet avstyrks.

Jämför reservation 2 (m).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i punkt 2 att riksdagen godkänner att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs och att det ska utgå även 2003. Förslaget beräknas medföra minskade inkomster för staten om sammanlagt ca 3 miljarder kronor under 2003 och 2004.

Motionerna

I *motion Fi287* av Lennart Hedquist m.fl. (m) föreslås att riksdagen beslutar att upphäva det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting.

I *motion Fi234* av Maud Olofsson m.fl. (c) bygger inkomstberäkningen på att det tillfälliga sysselsättningsstödet avskaffas.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet behandlade regeringens förslag i proposition 2001/02:95 ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting för 2002 i betänkandena 2001/02:FiU25 och 2001/02:FiU26. Utskottet tillstyrkte då med vissa förtydliganden regeringens förslag i propositionen. I samband med behandlingen av propositionen avvisade utskottet yrkanden med samma innebörd som den nu aktuella.

Utskottet motiverade sitt ställningstagande med att stödet gör det möjligt att stärka kvaliteten i den kommunala verksamheten och upprätthålla sysselsättningen samt tidigarelägga planerade nyanställningar. Därigenom motverkas en ökning av arbetslösheten samtidigt som verksamheten stärks inom sektorer som har stor betydelse för välfärden. Regeringen anför i budgetpropositionen att man bedömer att motsvarande stöd bör utgå även 2003. Detta motiveras bl.a. av att man vill förstärka kommunernas ekonomi (se bl.a. volym 1 s. 28 och 87 samt volym 2 utgiftsområde 25 s. 12 f.).

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs och att det ska utgå även 2003 (punkt 2). Därmed avstyrker utskottet *motion Fi287* (m) yrkande 40.

5 Kommunal ekonomi och balanskrav

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om bl.a. balanskravet, precisering och reglering av finansieringsprincipen och breddning av den kommunala skattebasen.

Jämför reservationerna 3 (fp), 4 (kd) och 5 (c).

Motionerna

I *motion Fi278* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2 framhålls betydelsen av att följa utvecklingen så att kommuner kompenseras på rätt nivå efter införandet av maxtaxa inom barnomsorg och äldreomsorg. Det är enligt motionärerna viktigt att följa utvecklingen så att de båda maxtaxesystemen inte leder till kvalitetsförsämringar.

Motionärerna framhåller vidare i yrkande 3 att det bör utredas hur stor del av kostnaderna för socialbidrag som är direkt beroende av arbetslöshet. Bakgrunden till förslaget är att motionärerna anser att det är ett gemensamt ansvar

för stat och kommun att få dem som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan. Kunskaperna behövs för att kunna utveckla åtgärder för att byta bidrag mot försörjning.

I *motion Fi284* av Olle Sandahl m.fl. (kd) anförs att regeringen under senare delen av 1990-talet använt kommunerna som en budgetregulator och att statsbidragen urholkats och skatteintäkterna försvagats. Samtidigt har statliga reformer krävt ett ökat kommunalt ansvarstagande som inte kompenseras av finansieringsprincipen. I yrkande 6 framhålls att nuvarande regering och majoriteten i riksdagen gjort alltför många avsteg från finansieringsprincipen. Kommuner och landsting har inte fått motsvarande kompensation via statsbidrag för att täcka kostnaderna för de nya uppgifterna. Motionärerna menar att finansieringsprincipen behöver lagfästas och ges ett mer preciserat innehåll.

I yrkande 8 i samma motion förespråkar motionärerna ett fortsatt arbete med syfte att öka den kommunala skattebasen så att behovet av statliga bidrag kan minskas. Den kommunala självstyrelsen gagnas enligt motionärerna inte av specialdestinerade bidrag. Dessa orsakar i stället undanträngningseffekter inom flera av kommunernas verksamheter.

I *motion Fi234* av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9 begär motionärerna att regeringen ska låta utreda frågan om förstärkt kommunal skattebas. Genom en förstärkning av skattebasen ska bl.a. beroendet av statsbidrag minskas. En metod som motionärerna framhåller är att ersätta grundavdraget med en skatterabatt.

I *motion Fi221* av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s) framhålls att den ekonomiska situationen är svår för många, framför allt för små och medelstora kommuner. Motionärerna konstaterar att det har varit en viss övervältring av kostnader från stat till landsting och kommuner och att kommunernas svårigheter att få ekonomin i balans i kombination med balanskravet ibland leder till åtgärder som på sikt inte är bra för kommunen. Därför bör kommunernas ekonomiska situation och effekterna av balanskravet ses över.

Owe Hellberg (v) anför i *motion Fi246* yrkande 1 att inte alla kommuner kommer att kunna leva upp till balanskravet såsom föreskrivs i kommunallagen. Kommuner och landsting ska ha sina budgetar i balans senast 2002. Det är dock oklart vad som händer i de fall kommuner inte lever upp till kravet. I lagstiftningen ska det klargöras vilket åtagande den enskilda kommunen har liksom statens skyldigheter att agera och ta sitt ansvar. Det bör enligt motionären utredas hur denna lagstiftning bör utformas.

Finansutskottets ställningstagande

Frågan om att precisera finansieringsprincipens innehåll togs upp av finansutskottet redan hösten 1993 (bet. 1993/94:FiU2) då utskottet ansåg att tolkningen och tillämpningen av principen borde klargöras. I kompletteringspropositionen 1994 (prop. 1993/94:150, bilaga 7, s. 33 och 34) gjorde regeringen ett antal förtydliganden om principens tillämpning. Där framgår t.ex. att principen enbart omfattar statligt beslutade åtgärder som tar direkt sikte på kommu-

nala verksamheter, att reglering enbart ska göras för direkta ekonomiska effekter och att alla propositioner som påverkar kommunsektorns verksamhet och ekonomi ska innehålla en bedömning av de kommunalekonomiska konsekvenserna och huruvida finansieringsprincipen är tillämplig. Finansieringsprincipen omfattar inte statliga åtgärder som inte tar direkt sikte på, men ändå får indirekta ekonomiska effekter för kommunsektorn. Sådana effekter ska däremot beaktas när en bedömning görs av statsbidragens storlek.

I 2001 års ekonomiska vårproposition anförde regeringen att den tillsammans med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att diskutera processfrågor avseende tillämpningen av finansieringsprincipen. Regeringen avser att återkomma om resultatet av detta arbete.

Mot bakgrund av de svårigheter vissa kommuner och landsting har med att uppnå ekonomisk balans utsåg regeringen en utredare med uppgift att göra en översyn av kommunallagens bestämmelser om god ekonomisk hushållning och dess tillämpning. Utredaren skulle enligt direktivet undersöka behovet av att ytterligare förtydliga och eventuellt modifiera balanskravet. Utredningens resultat, som presenterades i november 2001 (SOU 2001:76), bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i november 2002 att förordna generaldirektör Jane Cederqvist som generaldirektör i Finansdepartementet från den 1 januari 2003. Hennes uppgift blir i första hand att med hjälp av ett särskilt kansli följa utvecklingen i kommuner och landsting som har ekonomiska svårigheter. Arbetsuppgifterna handlar om att analysera den ekonomiska situationen i vissa kommuner och landsting, samt vid behov och i samarbete med dessa ta fram program för omstrukturering och utveckling av verksamheten. Hon kommer att biträda den politiska ledningen i Finansdepartementet i bedömningen av behovet av insatser. Arbetet kommer inledningsvis att inriktas på att särskilt följa upp den ekonomiska situationen i Stockholms läns landsting.

Vad gäller skattebasen har Kommunförbundet i Skattebasutredningens slutrapport (november 2000) slagit fast att den enskilt viktigaste faktorn för utvecklingen av kommunernas inkomster är sysselsättningens utveckling. Sysselsättningen är också ett centralt mål för politiken, och en rad åtgärder vidtas för att öka sysselsättningen. Kommunförbundet har också pekat på några andra möjliga förändringar för att bredda skattebasen och minska kommunernas beroende av statliga bidrag. I det nu behandlade förslaget till statsbudget genomförs två förändringar som bidrar till att minska kommunernas beroende av statens bidrag. Det gäller dels borttagandet av avgiften till kommunkontosystemet, dels skattereduktionen för allmän pensionsavgift.

Utskottet ser mot bakgrund av det arbete som pågår ingen anledning att göra något tillkännagivande utifrån de här behandlade motionerna. Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi221 (s), Fi278 (fp) yrkandena 2 och 3, Fi284 (kd) yrkandena 6 och 8, Fi246 (v) yrkande 1 samt Fi234 (c) yrkande 9.

6 Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet

Utskottets förslag i korthet

En kommitté har till uppgift att se över vissa delar av statsbidrags- och utjämningsystemet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden om översyn av utjämningsystemet.

Jämför reservationerna 6 (m), 7 (fp), 8 (kd) och 9 (c).

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen för 2003 konstaterar regeringen att det finns ett behov av att kontinuerligt följa upp och utvärdera utjämningsystemet. En parlamentarisk kommitté för översyn av det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet (dir. 2001:73) har i uppdrag att bl.a. se över träffsäkerheten i utjämningsystemet, möjligheterna till förenklingar och effekterna av befolkningsförändringar. Den ska även se över de s.k. införandereglerna. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2003.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets motion Fi231* föreslås att det kommunala utjämningsystemet snarast ska ersättas med ett statligt utjämningsystem som tydligt belönar tillväxt och kostnadseffektivitet samtidigt som det ger goda förutsättningar för alla kommuner med otillräcklig skattekraft att fullgöra sina uppgifter (yrkandena 15 och 16). Motionärerna anser att det nuvarande systemet är oförenligt med grundlagens bestämmelser. Utjämningsystemet tar bort alla incitament för kommunerna att själva påverka sin inkomstsituation genom en förhöjd skattekraft. De hårdast drabbade är tillväxtkommuner och aktiva glesbygdskommuner. Utjämningsystemet har direkt skadliga effekter för samhällsekonomin. Kommuner med hög förvärvsfrekvens straffas. Kommuner där nya jobb skapas straffas. Kommuner som kommer in i en negativ utvecklingspiral får inte högre intäkter, även om kommunen anstränger sig för att vända denna utveckling.

På landstingssidan har Stockholms läns landsting som enda landsting drabbats mycket hårt av en mycket långtgående utjämning som leder till att inkomstutjämningsavgiften skenat. Landstinget har inte fått behålla inkomsterna av sin tillväxt men däremot med råge ta kostnaderna för den.

I avvaktan på ett nytt statligt utjämningsystem föreslår motionärerna att vissa förändringar görs i utjämningsystemet fr.o.m. 2003. Kommuner och landsting som har en relativ skattekraftstillväxt ska få behålla denna. Kommuner som tappar skattekraft berörs inte utan får som nu kompensation för detta. Motionärerna anser att en spärr ska införas för utjämningsavgiften för landsting. Effekten blir att en allt orimligare finansieringssituation för vissa kommuner och landsting mildras; samtidigt får de kommuner och landsting som erhåller stöd inom utjämningsystemet behålla dessa.

Folkpartiet liberalerna anför i *motion Fi290* att direktiven för den parlamentariska Kommittén om översyn av inkomst- och skatteutjämningen är alltför begränsade. Kommittén bör därför ges tilläggsdirektiv. Utjämningsystemet måste bli tydligare. I dag kan en kommun bli starkt beroende av hur en viss enskild faktor faller ut. Inkomstutjämning med nuvarande konstruktion ger skenande oförutsedda betalningsflöden. Mot bakgrund av detta bör kommittén utreda en renodling av systemet, dvs. minska antalet ingående faktorer. Inkomst- och kostnadsutjämning bör ses samlat och inte som i dagens system separerat. Kommittén bör vidare utreda om utjämningen som helhet ska ske genom statens försorg. I ett sådant uppdrag måste ligga att utreda vilka förändringar i form av skatteväxlingar och andra förändringar i statsbidragssystemet som i så fall skulle vara nödvändiga för att utjämningen även i fortsättningen ska beröra både kostnader och intäkter samt hur staten skulle ha ekonomiskt utrymme att lösa denna uppgift.

Folkpartiet liberalerna anför i *motion Bo290* att systemet för skatteutjämning mellan kommuner utgör en hämmande faktor för bostadsbyggandet (yrkande 8). Motionärerna anser att kommuner och landsting ska ha likvärdiga förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet. Utjämnningen ska dock baseras på tydligt mätbara strukturella kostnadsskillnader. För flera kommuner uppstår en s.k. pomperipossaeffekt, dvs. vid en ökning av skatteunderlaget får kommunen betala en avgift till systemet som är högre än skatteinkomstökningen. Reglerna medför en utjämningsgrad på mellan 99 och 102 %. Motionärerna anser att utjämningsgraden bör sänkas för att rätta till rådande missförhållanden. Regelverket måste således reformeras i grunden.

Centerpartiet anför i *motion N345* att vissa faktorer från det kommunala skatteutjämningsystemet ska föras över till den statliga regionalpolitiken (yrkandena 13 och 14). Riksdag och regering ska inte inskränka den kommunala beslutanderätten. För att det ska fungera måste landets kommuner så långt som möjligt också ges ekonomiska möjligheter till självbestämmande. Det kommunala skattesystemet handlar om att alla i hela landet ska få likvärdig tillgång till skola, vård och omsorg. Systemet ska utjämna såväl skillnader i skattekraft som strukturella skillnader. Dagens tekniska lösning kan leda till vissa effekter som kan upplevas motverka tillväxt och förnyelse. Dessa mindre problem måste justeras för att systemet ska ha bred förankring och legitimitet.

I *motion Fi204* av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s) anføres att en öfaktor bör införas i utjämningsystemet så att Gotlands kommuns merkostnader för sjukvården kan utjämnas. Motionärerna anser att kommunen inte i längden kommer att klara av finansieringen av sjukvården om den ska ha en sjukvård som är likvärdig med övriga landet. De anser att de speciella förhållanden som gäller för sjukvården på Gotland bör uppmärksammas i arbetet med att se över utjämningsystemet.

Henrik Westman (m) begär i *motion Fi206* ett tillkännagivande om att dagens utjämningsystem mellan kommunerna ska avskaffas (yrkande 2). Om en kommun med en för låg egen skattekraft behöver ytterligare resurser ska

detta regleras mellan staten och den enskilda kommunen. Motionären påpekar att ingen kommun ska tvingas höja skatten för att finansiera andra kommuners åtaganden. Motionären anser att en utjämning mellan kommuner kan behövas, men att utjämningen då bör vara objektiv, någorlunda rättvis, innehålla positiva incitament samt ske via statsskatten och inte, som nu, via kommunalskatten.

I *motion Fi222* av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s) begärs ett tillkännagivande om vikten av att se över kostnadsutjämnings effekter för små och medelstora industrikommuner. Motionärerna anför att nuvarande system fungerar bra men att det finns en del brister som bör studeras vid översynen. Det finns exempel på industrikommuner som nu har lägre statsbidrag än vad de hade när nuvarande system infördes. Detta beror på kostnadsutjämnings mellan kommunerna.

I *motion Fi224* av Cinnika Beiming m.fl. (s) begärs att grunderna för byggkostnadsfaktorn i utjämningsystemet ska uppdateras till de verkliga förhållandena. Motionärerna anser att faktorn har till uppgift att kompensera kommuner med höga byggkostnader. De anser att om faktorn uppdateras kommer det att innebära att samtliga kommuner i Stockholms län får tillägg för höga byggkostnader.

Anna Lilliehöök (m) anser i *motion Fi226* att det kommunala utjämnings-systemet behöver reformeras. Regelsystemet är komplicerat och har vuxit och lappats på under de senaste 20 åren. De olika kompensations- och bidragsmodellerna ger i vissa fall kompensation för samma sak flera gånger eller belastar med avgift samtidigt som kompensation utbetalas i någon annan del av systemet. Motionären anser att kostnadsutjämning av olika fördrande faktorer för kommunal service behövs. Det är dock viktigt att systemet är trovärdigt och baseras på fakta. När och om en kommun anses behöva bidrag ska detta vara en statlig fråga. Kommuner ska inte behöva höja skatten för att betala för andra kommuners ansvarsområde. Alla regler måste utformas så att de uppmuntrar och belönar åtgärder som leder till tillväxt och positiv utveckling.

Kerstin Lundgren (c) förordar i *motion Fi242* att Kommittén för översyn av det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet ska ges tilläggsdirektiv. Tilläggsdirektiven ska innebära att kommittén förutsättningslöst ska granska, pröva och forma ett system som ger människor likvärdiga möjligheter i hela landet, stärker och fördjupar det kommunala självstyret och främjar tillväxt över hela landet. Ett nytt system bör kunna genomföras under mandatperioden.

I *motion Fi246* av Owe Hellberg (v) begärs att regeringen utreder utjämningsystemen och det generella statsbidraget (yrkande 2). Det kommunala inkomstutjämningsystemet bör garantera alla kommuner och landsting 100 % av den genomsnittliga skattekraften. Det generella statsbidraget bör i sin helhet fördelas utifrån antalet invånare och åldersstruktur. En utredning och ett beslut i frågan är nödvändigt för att bl.a. ta bort de särskilda insatser som i dag är nödvändiga för att systemet inte fungerar fullt ut.

I *motion N305* av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) anför att det inomkommunala utjämningsystemet ska avskaffas från den 1 januari 2004 (yrkande 11). Riksdagen bör då ha hunnit besluta om ett nytt system som stimulerar ekonomisk tillväxt samtidigt som det ger tillräckliga bidrag till kommuner och landsting med otillräcklig skattekraft. Motionärerna anser att regeringen är Stockholmsfientlig. Utjämningsystemet innebär en omflyttning av skattemedel från en kommun till en annan. Det inomkommunala utjämningsystemet är så konstruerat att det straffar tillväxt var den än uppstår. Ett tiotal kommuner i Stockholms län drabbas av pomperipossaeffekter i systemet. I pomperiposakommunerna innebär en nyinflyttad med fast lön att kommunen måste betala mer än skatteintäktsoökningen i skatteutjämning. Flera kommuner i Stockholms län får se stora delar av sina skatteinkomster utdelas till andra delar av landet. Invånarna tror sig betala för att få en bra skola för sina barn eller en värdig vård för äldre släktingar. I själva verket används deras skattepengar till något annat någon annanstans i Sverige.

Invånarna i Stockholmsregionen utgör en femtedel av den svenska befolkningen och svarar för en dryg fjärdedel av statens samlade skatteintäkter. Därutöver bidrar regionens invånare till övriga landet med totalt ca 10 miljarder kronor via den kommunala skatteutjämningen.

I *motion N393* av Lars Lindén m.fl. (kd) framhålls betydelsen av en långtgående utjämning av de ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting (yrkandena 4 och 5). Kommunerna ska ha någorlunda likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Systemet ska förena en utjämning med incitament för tillväxt och förnyelse. Det är viktigt att systemet är begripligt och demokratiskt förankrat hos alla kommuner och landsting. Motionärerna är kritiska mot kostnadsutjämningsens bristande träffsäkerhet. De anser att utjämningsystemet inte är i enlighet med grundlagens intentioner om den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. De anser därför att systemet bör ändras till ett statligt utjämningsystem.

Martin Andreasson m.fl. (fp) anför i *motion N397* att det är dags att renodla dagens skatteutjämningsystem och minska antalet ingående faktorer (yrkande 18). Utjämningsystemet leder till orimliga följder både för kommunernas ekonomi och för medborgarnas situation. Inkomst- och kostnadsutjämning bör ses samlat och inte separerat som i dagens system. Att människor ska ha samma möjligheter till grundläggande kommunalt finansierad service oavsett var de bor i landet är en grundläggande socialliberal princip. Ett system för utjämning av de kommunalekonomiska förutsättningarna är både rimligt och nödvändigt. Motionärerna anser att skatteutjämningsystemet ska vara tillväxtfrämjande. Det gällande systemet är oöverskådligt och innebär att slutresultatet för den enskilda kommunen ibland blir starkt beroende av hur en viss enskild faktor faller ut. Inkomstutjämningsystemet med nuvarande konstruktion ger skenande betalningsflöden. Ett talande exempel är Stockholms läns lands-

ting, som är den enda nettobetalaren i landstingens utjämningsystem. Alla andra landsting är nettomottagare.

Monica Green m.fl. (s) anför i *motion N398* att det kommunala utjämningsystemet bidrar till en ökad rättvisa mellan kommunerna (yrkande 4). Motionärerna anser att det behövs mer samverkan mellan de mindre kommunerna för att skapa bättre förutsättningar för vård, skola och omsorg. På landsbygden behöver de små skolorna och affärerna bevaras för att servicen ska tillgodoses. Skolorna är oerhört viktiga för byarnas överlevnad. Motionärerna anser att förutsättningarna för skolor, affärer och annan service på landsbygden bör ses över.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat flera motsvarande förslag bl.a. hösten 2000 (bet. 2000/01:FiU3), våren 2001 (bet. 2000/01:FiU29), hösten 2001 (bet. 2001/02:FiU3) och senast våren 2002 (2001/02:FiU19) och då bl.a. konstaterat:

- att utskottet återkommande har pekat på att grundlagsfrågan har prövats såväl av Lagrådet som av konstitutionsutskottet. Utskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat att man delar konstitutionsutskottets syn att någon omprövning av systemet från konstitutionella synpunkter inte är erforderlig,
- att dagens utjämningsystem är väl förenligt med den kommunala självstyrelsen. För många kommuner med låg skattekraft är bidragen från inkomstutjämnningen i själva verket en förutsättning för att principen om kommunalt självstyre ska ges ett reellt innehåll. Utan dessa bidrag vore det omöjligt för många kommuner att upprätthålla en nivå på den kommunala servicen i paritet med landet i övrigt,
- att det inte är aktuellt att ompröva de grundläggande principerna för det nuvarande systemet som har ett brett stöd både i den kommunala världen och i riksdagen. I stället vill utskottet understryka den mycket stora betydelse som utjämningsystemet har för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för landets kommuner och landsting.

Utjämningsystemet har varit föremål för ett omfattande utredningsarbete. I SOU 2000:120 och SOU 2000:127 lämnar utredarna vissa förslag om utjämningsystemet och pekar på behovet av en fortsatt analys av delar av systemet. Regeringen tillsatte i september 2001 en parlamentarisk kommitté för att se över vissa delar av statsbidrags- och utjämningsystemet. Kommittén för översyn av det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet (dir.2001:73) ska bl.a.:

- analysera om målen för utjämningsystemet uppnås i den del som avser utjämnning för strukturella kostnadsskillnader och vid behov föreslå förändringar,

- analysera och lämna förslag till hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning kan ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning,
- undersöka och lämna förslag till hantering av de eftersläpningseffekter som uppstår i vissa kommuner med kraftig befolkningsökning,
- undersöka möjligheterna till förenklingar av statsbidrags- och utjämningsystemet,
- lämna förslag till hur intäktsförändringar för enskilda kommuner och landsting till följd av ändringar i statsbidrags- och utjämningsystemet efter 2004 ska hanteras.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2003.

Utskottet ser ingen anledning att föregripa det pågående utredningsarbetet och avstyrker därför motionerna Fi204 (s), Fi206 (m) yrkande 2, Fi222 (s), Fi224 (s), Fi226 (m), Fi231 (m) yrkandena 15 och 16, Fi242 (c), Fi246 (v) yrkande 2, Fi290 (fp), N305 (m) yrkande 11, N345 (c) yrkandena 13 och 14, N393 (kd) yrkandena 4 och 5, N397 (fp) yrkande 18, N398 (s) yrkande 4 och Bo290 (fp) yrkande 8.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna – punkt 3 (fp)

av Karin Pilsäter och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1 om att de specialdestinerade statsbidragen för hivprevention i storstadsregionerna ska finnas kvar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Fi219 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, fp, c, mp), 2002/03:Fi260 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) och 2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 15 samt avslår motion 2002/03:Fi220 av Tasso Stafilidis (v).

Ställningstagande

Vi anser att de ekonomiska förutsättningarna för hivprevention inte får försämrats. Det vore direkt förödande att rusta ner hivpreventionen. Regeringen har flera gånger aviserat att de specialdestinerade statsbidragen för hivprevention i storstadsregionerna ska upphöra. Vi avvisar bestämt en nedrustning av den hivpreventiva verksamheten och anser att de specialdestinerade statsbidragen ska finnas kvar även i framtiden. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motionerna L249 (fp) yrkande 15, Fi219 (v, s, fp, c, mp) och Fi260 (v, fp, c, mp) samt avslår motion Fi220 (v).

2. Tillfälligt sysselsättningsstöd – punkt 4 (m)

av Fredrik Reinfeldt, Gunnar Axén och Tomas Högröm (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2 om att det tillfälliga sysselsättningsstödet bör upphöra. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Fi287 av Lennart Hedquist m.fl. (m) yrkande 40 och

avslår proposition 2002/03:1 utgiftsområde 25 punkt 2.

Ställningstagande

Vi anser att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting bör upphävas. De åtgärder som bör sättas in för att stärka sysselsättningen och företagandet måste vara av långsiktig och strukturell natur.

Regeringens uttalade syfte med förslaget till förlängning av sysselsättningsstödet är att ge kommunerna ett ytterligare statligt stöd för sin verksamhet. Kommuner kan dock inte bygga sin verksamhet på tillfälliga stöd utan de behöver tydliga och stabila spelregler för en hållbar och balanserad ekonomi. Dessutom är sysselsättningsstödet inte konkurrensneutralt mellan olika verksamhetsformer, vilket bl.a. försvårar en rättvis offentlig upphandling och försvårar för privat verksamhet.

Även den nu föreslagna förlängningen av det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting föreslås avräknas mot skattekontot, dvs. mot statsbudgetens inkomster. Något skäl till varför denna lösning väljs redovisas inte av regeringen. Enligt 17 § första stycket budgetlagen ska statens inkomster och utgifter redovisas brutto på statsbudgeten. Den valda ordningen kan inte anses vara förenlig med bruttoredovisningsprincipens krav på att inkomster som redovisas mot en inkomsttitel på statsbudgeten alltid ska budgeteras och redovisas brutto. Finansutskottet har vid ett flertal tillfällen i sina betänkanden betonat bruttoredovisningens betydelse för att öka statsbudgetens genomslagskraft i syfte att förbättra riksdagens möjligheter att fatta ett välgrundat budgetbeslut.

Skatteavdrag av detta slag kan bidra till att tilltron till utgiftstaket som ett återhållande styrinstrument urholkas. En utgift som avräknas direkt mot en inkomsttitel påverkar inte statsbudgetens utgiftssida och omfattas därför inte heller av utgiftstaket. Därför kommer den inte heller att prövas mot andra utgifter.

Vi anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag till tillfälligt sysselsättningsstöd. Därmed bifaller riksdagen motion Fi287 (m) yrkande 40 och avslår proposition 2002/03:1 utgiftsområde 25 punkt 2.

3. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (fp)

av Karin Pilsäter och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 2 och 3 och avslår motionerna

2002/03:Fi221 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi234 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9,

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 1 samt

2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Vi anser att det efter införandet av maxtaxa inom barnomsorg och äldreomsorg är viktigt att följa utvecklingen så att kommuner kompenseras på rätt nivå. De är även viktigt att följa utvecklingen så att de båda maxtaxesystemen inte leder till kvalitetsförsämringar i verksamheten. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Folkpartiet arbetar för att arbetslösa och socialbidragstagare ska komma bort från bidragsberoende. Det är ett gemensamt ansvar för stat och kommun att få den som är långvarigt socialbidragsberoende ur fattigdomsfällan. Det är staten som ansvarar för arbetsmarknadspolitiken och för företagandets villkor medan kommunerna ansvarar för att sfi, skola och vuxenutbildning har tillräcklig kvalitet för att människor ska kunna ha en möjlighet på arbetsmarknaden.

Det bör vara ett delat kostnadsansvar för stat och kommun för de åtgärder som krävs för att människor ska kunna gå från bidragsberoende till egen försörjning genom arbete. Därigenom undviks lösningar som innebär att människor flyttas runt mellan olika stödsystem. Som stöd för ett fortsatt förändringsarbete bör underlag tas fram som visar hur stor del av socialbidragskostnaderna som är direkt beroende av arbetslöshet.

Vad vi anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed bifaller riksdagen motion Fi278 (fp) yrkandena 2 och 3 och avslår övriga här aktuella motionsyrkanden.

4. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 6 och 8 samt avslår motionerna

2002/03:Fi221 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi234 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9,

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 1 och

2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Den av riksdagen antagna finansieringsprincipen innebär att statliga beslut som medför nya kostnader för kommuner och landsting också ska finansieras av staten. Detta innebär att ett statligt reformbeslut ska regleras genom att nivån på det generella statsbidraget ändras. Många avsteg har emellertid gjorts från finansieringsprincipen sedan den började tillämpas 1993. Kommuner och landsting har inte fått kompensation via statsbidrag för att täcka kostnader för nya uppgifter. Jag menar att finansieringsprincipen behöver lagfästas och ges ett mer preciserat innehåll.

Ett fortsatt arbete för att öka den kommunala skattebasen är angeläget för att minska behovet av statliga bidrag och då i synnerhet riktade bidrag. Den kommunala självstyrelsen gagnas inte av specialdestinerade statsbidrag. Dessa missar kommunernas skiftande behov och förutsättningar. Specialdestinerade statsbidrag leder också till ökade administrativa behov liksom till undanträngningseffekter vilka underminerar övriga kommunala behov.

Det jag anført bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att jag tillstyrker motion Fi284 (kd) yrkandena 6 och 8 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

5. Kommunal ekonomi och balanskrav – punkt 5 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Fi234 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9

och avslår motionerna

2002/03:Fi221 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 1,

2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 2 och 3 samt
2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

De flesta välfärdstjänsterna som utnyttjas – såsom vård, skola omsorg och socialtjänst – sker i kommuners och landstings regi. Det kommunala ansvaret för välfärden är också grunden för den kommunala beskattningsrätten och ett långtgående utjämningsystem mellan kommuner.

I takt med att välfärden byggts ut genom nationell lagstiftning har också kraven ökat på kommunerna. Kommunernas möjligheter att finansiera det ökade ansvaret har inte ökat i samma takt utan de ökade skatteintäkterna har i stor utsträckning tillfallit staten. Därigenom har kommunernas beroende av statsbidrag ökat. Regeringen har också ökat andelen specialdestinerade bidrag. Denna utveckling äventyrar i förlängningen det kommunala självstyret.

Centerpartiet föreslår en inkomstskattereform som ersätter grundavdraget med en skatterabatt. Denna metod ökar kommunernas egen skattebas och minskar beroendet av statsbidrag. En fördel ytterligare med förändringen är att kommunerna får behålla ökningen av denna skattebas genom tillväxten i lönesummorna.

Jag anser att regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som kan studera hur kommunernas skattebas kan stärkas och beroendet av statsbidrag minskas.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion 234 (c) yrkande 9 och avslår övriga här aktuella motioner.

6. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (m)

av Fredrik Reinfeldt, Gunnar Axén och Tomas Högström (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6 om det kommunala utjämningsystemet. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 15 och 16,

2002/03: Fi206 av Henrik Westman (m) yrkande 2,

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m) och

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrkande 11

samt avslår motionerna

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s),

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s),

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 2,

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp),

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 13 och 14,
2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkandena 4 och 5,
2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkande 18,
2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s) yrkande 4 samt
2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att det kommunala utjämningsystemet snarast ska ersättas med ett statligt utjämningsystem. Systemet ska tydligt belöna tillväxt och kostnads-effektivitet samtidigt som det ska ge goda förutsättningar för alla kommuner med otillräcklig skattekraft att fullgöra sina uppgifter.

Nuvarande utjämningsystem innebär en omflyttning av skattemedel från en kommun till en annan. Utjämningsystemet har direkt skadliga effekter för samhällsekonomin. Det tar bort alla incitament för kommunerna att själva påverka sin inkomstsituation. De olika kompensations- och bidragsmodellerna ger i vissa fall kompensation för samma sak flera gånger eller belastar med avgift samtidigt som kompensation utbetalas i någon annan del av systemet. Systemet straffar kommuner med hög förvärvsfrekvens.

Flera av kommunerna i Stockholms län drabbas av pomperipossaeffekter i systemet. En nyinflyttad kommunmedlem med fast lön medför att kommunen måste betala mer än skatteintäktsökningen i skatteutjämning. Flera kommuner får se stora delar av sina skatteinkomster utdelas till andra delar av landet. Invånarna tror sig betala för att få en bra skola för sina barn eller en värdig vård för äldre släktingar. I själva verket används deras skattepengar till något annat någon annanstans i Sverige.

Stockholms läns landsting har som enda landsting drabbats mycket hårt av en mycket långtgående utjämning som leder till att inkomstutjämningsavgiften skenat. Landstinget har inte fått behålla inkomsterna av sin tillväxt men däremot med råge ta kostnaderna för den.

Invånarna i Stockholmsregionen utgör en femtedel av den svenska befolkningen och svarar för en dryg fjärdedel av statens samlade skatteintäkter. Därutöver bidrar regionens invånare till övriga landet med totalt ca 10 miljarder kronor via den kommunala skatteutjämnningen.

Vi anser dock att det kan behövas en utjämning mellan kommuner och landsting, men att utjämnningen bör vara objektiv, någorlunda rättvis, innehålla positiva incitament samt ske via statsskatten och inte, som nu, via kommunalskatten. Det är viktigt att systemet är trovärdigt och baseras på fakta. Om en kommun behöver bidrag ska detta vara en statlig fråga. Vi anser att ingen kommun ska behöva höja skatten för att betala för andra kommuners ansvarsområde.

Vi föreslår – i avvaktan på ett nytt statligt system – att vissa förändringar görs i utjämningsystemet fr.o.m. 2003. Kommuner och landsting som har en relativ skattekraftstillväxt ska få behålla denna. Kommuner som tappar skattekraft ska, som nu, få kompensation för detta. Vi anser vidare att en spärr ska införas för utjämningsavgiften för landsting. Effekten av förslaget blir att en

allt orimligare finansieringssituation för vissa kommuner och landsting mildras, och samtidigt får de kommuner och landsting som erhåller stöd inom utjämningsystemet behålla dessa.

Vidare anser vi att nuvarande system inte är förenligt med grundlagens bestämmelser.

Vad vi anfört här bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär att vi anser att riksdagen bör bifalla motionerna Fi231 (m) yrkandena 15 och 16, Fi206 (m) yrkande 2, Fi226 (m) samt N305 (m) yrkande 11 och avslå övriga här aktuella motionsyrkanden.

7. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (fp)

av Karin Pilsäter och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7 om inkomst- och skatteutjämningsystemet. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp),

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkande 18 och

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 8

samt avslår motionerna

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s),

2002/03:Fi206 av Henrik Westman (m) yrkande 2,

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s),

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m),

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 15 och 16,

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 2,

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrkande 11,

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 13 och 14,

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkandena 4 och 5 samt

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att människor ska ha samma möjligheter till grundläggande kommunalt finansierad service oavsett var de bor i landet och vilken inkomstnivå övriga invånare har i kommunen. Det är en viktig socialliberal princip. Ett system för utjämning av de kommunalekonomiska förutsättningarna är därför både rimligt och nödvändigt. Utjämningsystemets nuvarande konstruktion leder till orimliga följder både för kommunernas ekonomi och för medborgarnas situation. Skatteutjämningsystemet ska vara tillväxtfrämjande. Nuvarande konstruktion ger i stället skenande betalningsflöden och är så gott som

omöjligt att sätta sig in i, än mindre förutse resultatet av. Vi anser därför att dagens skatteutjämningsystem måste reformeras grundligt.

Vi anser att den parlamentariska Kommittén om översyn av inkomst- och skatteutjämningsystemet bör ges tilläggsdirektiv. De nuvarande direktiven är alltför begränsade. Kommittén bör utreda en renodling av systemet. Antalet ingående faktorer ska minskas. Vi anser att inkomst- och kostnadsutjämning bör ses samlat och inte, som i dagens system, separerat. Utjämningsystemet ska baseras på tydligt mätbara strukturella kostnadsskillnader. Kommittén bör även utreda om utjämningsystemet som helhet kan och bör ske genom statens försorg och vilka övriga förändringar i relationen mellan stat och kommun som då krävs.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen vad vi redovisat här om det kommunala utjämningsystemet. Det innebär att vi anser att riksdagen bör bifalla motionerna Fi290 (fp), N397 (fp) yrkande 18 och Bo290 (fp) yrkande 8 och avslå övriga här aktuella motionsyrkanden.

8. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8 om det kommunala utjämningsystemet. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkandena 4 och 5 och avslår motionerna

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s),

2002/03:Fi206 av Henrik Westman (m) yrkande 2,

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s),

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m),

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 15 och 16,

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 2,

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp),

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrkande 11,

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 13 och 14,

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkande 18,

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s) yrkande 4 samt

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att det är viktigt med en långtgående utjämning av de ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting. Kommunerna ska ha någorlunda likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service oberoende

av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Systemet ska förena en utjämning med incitament för tillväxt och förnyelse. Det är viktigt att systemet är begripligt och demokratiskt förankrat hos alla kommuner och lands-ting. Jag är dock kritisk mot kostnadsutjämningsens bristande träffsäkerhet. Jag anser vidare att utjämningsystemet inte är i enlighet med grundlagens intentioner om den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. Jag anser därför att systemet bör ändras till ett statligt utjämningsystem.

Vad jag anfört här om utjämningsystemet bör riksdagen tillkänna för regeringen. Jag tillstyrker därmed motion N393 (kd) yrkandena 4 och 5 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

9. Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet – punkt 6 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9 om det kommunala skatteutjämningsystemet. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 13 och 14,
samt avslår motionerna

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s),

2002/03:Fi206 av Henrik Westman (m) yrkande 2,

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s),

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s),

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m),

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 15 och 16,

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c),

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v) yrkande 2,

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp),

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrkande 11,

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkandena 4 och 5,

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkande 18,

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s) yrkande 4 samt

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att vissa faktorer från det kommunala skatteutjämningsystemet ska föras över till den statliga regionalpolitiken. Landets kommuner måste så långt som möjligt ges ekonomiska möjligheter till självbestämmande. Det kommunala skattesystemet handlar om att alla i hela landet ska få likvärdig tillgång till skola, vård och omsorg. Systemet ska således utjämna såväl skill-

nader i skattekraft som strukturella skillnader. Nuvarande system kan leda till vissa effekter som kan upplevas motverka tillväxt och förnyelse.

Jag anser att den parlamentariska Kommittén om översyn av inkomst- och skatteutjämnningen ska ges tilläggsdirektiv. Kommittén ska förutsättningslöst granska, pröva och forma ett system som ger människor likvärdiga möjligheter i hela landet, stärker och fördjupar det kommunala självstyret och främjar tillväxt över hela landet. Ett nytt system bör kunna genomföras under mandatperioden.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen vad jag har anfört om det kommunala utjämnningssystemet. Det innebär att jag tillstyrker motion N345 (c) yrkandena 13 och 14 samt avstyrker övriga här aktuella motionsyrkanden.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslagen för 2003 – punkt 1 (m)

av Fredrik Reinfeldt, Gunnar Axén och Tomas Högström (alla m).

Den 4 december 2002 beslöt en majoritet i riksdagen bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att för 2003 fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena. Beslutet innefattade också en beräkning av statsbudgetens inkomster för 2003 liksom av skatteförändringar som påverkar dessa inkomster.

För budgetåret 2003 gäller därmed att de samlade utgifterna på utgiftsområde 25 inte får överstiga 68 487 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Moderata samlingspartiets förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå med 62 374 miljoner kronor och kan således inte tas upp till formell behandling.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av politiken avseende den kommunala sektorn och den kommunala ekonomin. Vi vidhåller vår uppfattning att anslagen inom utgiftsområde 25 borde vara 62 miljarder kronor högre än den ram för utgiftsområdet som riksdagen efter utskottets förslag beslutat om. Den stora skillnaden mot den beslutade ramen beror i huvudsak på att kommunerna kompenseras för det skattebortfall som vårt budgetalternativ ger upphov till.

Grunden för den kommunala ekonomin är skatteintäkterna och deras tillväxt. Det bästa sättet att stärka kommunernas ekonomi och skapa utrymme för god service och lägre skatter är därför att ha en god tillväxt.

Vi anser att den kommunala verksamheten bör koncentreras till de viktigaste uppgifterna. Det finns ett behov av avregleringar och ändrade ansvarsförhållanden mellan stat och kommun. Dessa förändringar gagnar den kommunala demokratin och skapar samtidigt förutsättningar för effektivisering av den kommunala verksamheten. Våra förslag leder till sådana besparingar i kommunerna att det blir möjligt att minska statsbidragen.

De uppgifter som ska åligga kommuner i det framtida välfärdssamhället ska skötas inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Vi föreslår att en översyn görs av uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun, det civila samhället och gemenskaperna.

2. Anslagen för 2003 – punkt 1 (fp)

av Karin Pilsäter och Gunnar Nordmark (fp).

Riksdagen har den 4 december 2002 som ett första steg av budgetprocessen beslutat om ramar för de 27 utgiftsområdena och en beräkning av statsbudgetens inkomster för 2003 liksom av skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år.

Folkpartiet liberalerna har i motioner föreslagit en alternativ budget för 2003. För utgiftsområde 25 föreslog vi en ram som är 8,2 miljarder kronor större än regeringens förslag och 7,8 miljarder kronor större än den ram som riksdagen beslutat om för utgiftsområdet. Vårt förslag till utgiftsram har avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg, och vi är nu förhindrade att fullfölja våra anslagsyrkanden.

Vi anser att den mest centrala uppgiften för att ge kommunerna goda förutsättningar att klara sina uppgifter och sin ekonomi är att driva en politik för god och stabil tillväxt och hög sysselsättning.

Vår utgångspunkt är att de kommunala bolagen ska avvecklas. Vi ser också att kommunala bolag och koncernbildningar används i skatteplaneringssyfte. Statsbidraget bör minska till kommuner som genom skatteplanering minskar statens intäkter.

Kostnadsansvaret för LSS bör återgå till staten och assistansreformen återupprättas. Därmed ska också, enligt finansieringsprincipen, 1,2 miljarder kronor överföras från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 9.

3. Anslagen för 2003 – punkt 1 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Riksdagen har den 4 december 2002 som ett första steg av budgetprocessen beslutat om såväl ramar för de 27 utgiftsområdena som en beräkning av statsbudgetens inkomster för 2003 liksom av skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år.

För 2003 gäller därmed bl.a. att utgifterna på utgiftsområde 25 inte får överstiga 68 487 miljoner kronor. Kristdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå med 4 761 miljoner kronor och kan således inte formellt tas upp till behandling.

Kommunsektorn har använts som en budgetregulator av regeringen när statsbidragen har urholkats och skatteintäkterna har försvagats samtidigt som staten lagt ett ökat ansvar på kommunerna. Jag anser att det krävs en ökning av det generella statsbidraget för att möta de växande behoven i vård och omsorg.

Jag anser att den kommunala självstyrelsen måste stärkas. Statlig ersättning ska utgå i form av generella och inte specialdestinerade bidrag. Det gäller exempelvis regeringens särskilda skolsatsning som i stället bör utformas som en höjning av det generella statsbidraget. Det är i sammanhanget också viktigt att öka kommunsektorns förutsättningar till egen försörjning

genom att skattebasen breddas genom en ökad tillväxt med fler människor i arbete.

4. Anslagen för 2003 – punkt 1 (c)

av Jörgen Johansson (c).

Riksdagen har den 4 december 2002 som ett första steg av budgetprocessen beslutat om ramar för de 27 utgiftsområdena och en beräkning av statsbudgetens inkomster för 2003 liksom av skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. Vårt förslag har därvid fallit. Det är därmed inte möjligt för oss att fullfölja vår politik inom olika utgiftsområden i budgetprocessens andra steg. Min uppfattning om de kommunalekonomiska frågorna väljer jag därför att redovisa i ett särskilt yttrande.

I takt med att välfärden byggs ut genom nationell lagstiftning har ett ökat ansvar lagts på kommunerna. Kommunerna har emellertid inte fått ökade möjligheter att finansiera verksamheten genom ökade skatteintäkter. I stället har kommunerna fått lita till statsbidrag som i ökande omfattning givits i form av specialdestinerade bidrag. I förlängningen hotar denna utveckling det kommunala självstyret.

Den kommunala verksamheten har under lågkonjunktur använts som budgetregulator. Kommunerna har ålagts uppgifter men har sedan inte fått full kompensation för de ökade kostnaderna.

Jag anser att det kommunala självstyret måste stärkas, dels genom att bidrag lämnas som generella statsbidrag, inte specialdestinerade, dels genom att kommunernas skattebas breddas så att de i högre grad kan försörja sin egen verksamhet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2002/03:1 Budgetpropositionen för 2003, utgiftsområde 25
Allmänna bidrag till kommuner, föreslår regeringen:

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för reservationsanslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting besluta om bidrag för främjande av samverkan mellan kommuner och mellan landsting med befolkningsminskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter om högst 50 000 000 kronor under 2004 (avsnitt 2.8.2).
2. att riksdagen godkänner att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs (avsnitt 2.7),
3. att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt följande uppställning:

Tusental kronor		
Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag
48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	(ram)	42 673 000
48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	(res.)	347 750
48:3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	(obet.)	23 759 414
48:4 Bidrag till Rådet för kommunal redovisning	(obet.)	500
48:5 Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården	(ram)	1 250 000
Summa		68 030 664

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03:Fi204 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hänsyn bör tas till en ö-faktor i utjämningsystemet för sjukvården.

2002/03:Fi206 av Henrik Westman (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av nuvarande utjämningsystem mellan kommunerna.

2002/03:Fi219 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, fp, c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att permanenta det specialdestinerade statliga anslaget till den preventiva verksamheten mot hiv/aids.

2002/03:Fi220 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anslaget för det örönmärkta hivpreventionsarbetet i storstadsregionerna bör fördelas på central nivå.

2002/03:Fi221 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunernas ekonomiska situation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om balanskravet.

2002/03:Fi222 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att se över kostnadsutjämnings effekter för små och medelstora industrikommuner.

2002/03:Fi224 av Cinnika Beiming m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om byggkostnadsfaktorn i kommunala kostnadsutjämningsystem.

2002/03:Fi226 av Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera de kommunala utjämningsystemen.

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m):

15. Riksdagen beslutar att genomföra förändringar i det inomkommunala utjämningsystemet i enlighet med vad som anförs i motionen (avsnitt 7.6.6).
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersätta det inomkommunala utjämningsystemet med ett statligt utjämningsystem (avsnitt 7.6.6).

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning och utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna enligt uppställningen i tabell (i denna del)

Tabell

Folkpartiets ändringsförslag (miljoner kronor)		2003	2004
UO25	Allmänna bidrag till kommuner	+8 234	+8 704
91:1	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	+8 491	+8 734
91:2	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner	-257	-30

2002/03:Fi234 av Maud Olofsson m.fl. (c):

9. Riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om förstärkt kommunal skattebas (avsnitt 5.3).

2002/03:Fi242 av Kerstin Lundgren (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge den parlamentariska översynen av inkomst- och skatteutjämningen tilläggsdirektiv syftande till att förutsättningslöst granska, pröva och forma ett system som ger människor likvärdiga möjligheter i hela landet, stärker och fördjupar det kommunala självstyret och främjar tillväxt över hela landet.

2002/03:Fi246 av Owe Hellberg (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunallagen och budgetbalanskravet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det generella statsbidraget och det inomkommunala inkomstutjämningsystemet.

2002/03:Fi260 av Tasso Stafílidis m.fl. (v, fp, c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att permanenta det specialdestinerade statliga anslaget till den preventiva verksamheten mot hiv/aids.

2002/03:Fi262 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

Riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner m.m. med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag.

UO	Anslag, tusental kronor	Regeringens förslag	Förändring (m)
25			
48:1	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	42 673 000	+64 410 000
48:2	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	347 750	-330 000
48:5	Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården	1 250 000	-1 250 000
	Totalt	68 030 664	+62 830 000

2002/03:Fi264 av Lena Ek m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt följande uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	42 673 000	-19 335 000
48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	347 750	-200 000
Summa för utgiftsområdet	68 030 664	-19 535 000

2002/03:Fi278 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt uppställning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvecklingen av kommunernas kostnad vad gäller maxtaxa inom barnomsorg och omsorg följs i syfte att kompensera kommunerna för deras utgifter på rätt nivå samt om och i så fall på vilket sätt maxtaxor inom barnomsorg och omsorg innebär kvalitetsförändringar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs att det bör utredas hur stor del av socialbidragskostnaderna som är direkt beroende av arbetslöshet.

2002/03:Fi284 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av de generella statsbidragen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finansieringsprincipen behöver preciseras, lagfästas och institutionaliseras.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktade bidrag.
10. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag enligt uppställning:

Anslag, tusental kronor	Regeringens förslag	Anslagsförändring (kd)
48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	42 673 000	+ 6 467 000
48:5 Bidrag för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården	1 250 000	- 1 250 000
Summa totalt för utgiftsområdet	68 030 664	+ 5 217 000

2002/03:Fi287 av Lennart Hedquist m.fl. (m):

40. Riksdagen beslutar att upphäva det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting.

2002/03:Fi290 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgade direktiv för en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda vissa frågor att föreslå förändringar i det kommunala utjämningsystemet (dir. 2001:73).

2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hivprevention.

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av det inomkommunala utjämningsystemet per den 1 januari 2004.

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förbättrat kommunalt skatteutjämningsystem.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föra över vissa faktorer från det kommunala skatteutjämningsystemet till den statliga regionalpolitiken.

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av en långtgående utjämning av de ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala utjämningsystemet.

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett reformerat skatteutjämningsystem som är både tillväxtfrämjande och tar hänsyn till det höga kostnadsläget i Stockholmsregionen.

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av det kommunala utjämningsystemet.

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett byggvänligt skatteutjämningsystem.